

Abstrakt– Teori och praktik i samverkan 5 november 2024

Rubrik/Titel på presentationen

Försteläraryupdraget

Ett förändrat uppdrag eller spänning mellan två logiker

Tänkt målgrupp (t.ex. stadie, ämne)

Förstelärare, lärare och rektorer inom alla ämnen och stadier

Nyckelord (3-5)

Förstelärare, policy, Bernstein, skolutveckling.

Namn på presentatörer

Carl Michael Karlsson

Emailadresser till presentatör

carl.michael.karlsson@gu.se

Organisation

Göteborgs universitet

Detta abstrakt beskriver en del av mitt doktorandprojekt där jag studerar den svenska försteläraryupdragets iscensättning i praktiken. Den så kallade försteläraryupdraget (Prop. 2012/13:136) fyllde 2023, tio år som reforminitiativ. Reformens syfte är att göra läraryrket mer attraktivt och säkra en god undervisning för eleverna. Trots stort intresse så är forskningen om försteläraryupdraget i vardande (Grimm, 2023; Fuller, 2017; Lorentzen, 2021). Studien övergripande syfte är därför att öka kunskapen om försteläraryupdrag, roller, bidrag och villkor inom svensk skola mot bakgrund av nationell och lokal styrning och policy. I detta paper kommer studiens följande frågeställning att presenteras.

Hur formuleras försteläraryupdraget i nationell policy?

Delfrågor: Varför infördes försteläraryupdraget? Vilka uppdrag, roller, arbetsuppgifter och bidrag tillskrivs försteläraryupdraget? Hur och varför förändras uppdragsbeskrivningen i nationell policy över tid?

Studiens metodologiska val är i form en policy- och textanalys där staten och dess myndigheter (i det här fallet Skolverket) formulerar i lagtext, promemorior och utredningar avsikten med sina politiska förslag. Som analysverktyg och teoretisk ansats används dels textanalys utifrån ord- och begreppsfrekvens (Sjöstedts, 2013), dels Bernsteins (2000) diskursanalytiska begrepp klassifikation och inramning, igenkänning- och realiseringsregler.

Det preliminära resultatet visar att det skett en förflyttning av försteläraryupdraget från tidigare policytexten SOU 2008:52 till Skolverkets (2023a; 2023b) senare texter. Från

Call for papers - Forskningsbaserad undervisning

reformens begynnelse (Utbildningsdepartementet, 2012) läggs en tyngdpunkt på premiering av lärarens kunskaper som undervisande lärare, till att under senare år (Skolverket, 2023c) beskriva förstelärarens roll som lärarledare och påverkansfaktor inom skolutveckling. Försteläraryupdraget har utvecklats mot en starkare klassifikation där gränsen mellan att vara 'vanlig' lärare och förstelärare är tydligare, på grund av att försteläraren får andra uppgifter, såsom att leda och driva övergripande skolutveckling i avsikt att stärka skolans likvärdighetsuppdrag. Många uppgifter liknar dock i många fall rektorns uppdrag (SFS 2010:800), vilket gör klassifikationen gentemot rektor svag. Denna vertikala förflyttning utan ett tydligt mandat och förutsättningar riskerar dock göra det svårt att verkställa försteläraryupdraget, vilket lägger en grund för oklara igenkänning- och realisationsregler (Bernstein, 2000).

Referenser

Bernstein, B. (2000[1996]). *Pedagogy, symbolic control and identity: theory, research, critique*. (Rev. ed). Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers.

Fuller, C. (2017) The advanced skills teacher in England. In: Goodwyn, A. (ed.) *Expert Teachers: An International Perspective*. Routledge, Abingdon, pp. 69-89. ISBN 9780415812207 Available at <http://centaur.reading.ac.uk/68586/>

Grimm, F. (2023). *Ledarskap för lärares lärande: förstelärare som lärarledare*. [Doktorsavhandling]. Umeå universitet.

Lorentzen, M. (2021). *Like lærere leker best: om lærerspesialistenes rolle i skole og profesjonen*. OsloMet avhandling (2021 nr. 32).

Prop. 2012/13:136. *Karriärvägar för lärare i skolväsendet m.m.* Regeringskansliet: Stockholm.

SFS 2010: 800. (2010). *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Sjöstedt, B. (2013). *Ämneskonstruktioner i ekonomismens tid. Om undervisning och styrmedel i modersmålsämnet i svenska och danska gymnasier*. [Doktorsavhandling]. Malmö universitet.

Skolverket. (2023a). *Förstelärarens uppdrag*. Hämtad på Skolverkets hemsida 2023-02-01: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/leda-personal/forstelarens-uppdrag>

Skolverket. (2023b). *Arbeta som förstelärare och lektor*. Hämtad från Skolverkets hemsida 2023-02-05: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/arbete-som-forstelare-och-lektor>

Utbildningsdepartementet. (2012). *Promemoria U2012/4904/S. Karriärvägar m.m. I fråga om lärare i skolväsendet*. Utgiven 2012-09-24. Hämtad 2020-11-01 på: <http://www.regeringen.se/sb/d/15649/a/200056>.